

Interreg
Maďarsko – Slovensko

**Spolufinancovaný
Európskou úniou**

Green to Water (G2W)

HUSK/2302/1.2/033/P1

Katalóg osvedčených postupov

MAĎARSKO

SLOVENSKÁ
REPUBLIKA

Názov projektu	Green to Water
Názov publikácie	Katalóg osvedčených postupov
Autor(i)	Konzultanti pre rozvoj MEGAKOM
Prispievateľ(ia)	-
Číslo strany	30
Dátum vydania	30. jún 2025

Obsah

1.	Úvod.....	3
2.	Metodika.....	4
3.	Osvedčených postupov.....	6
	HIGH LINE	6
	OLYMPIJSKÝ PARK KRÁLOVNEJ ALŽBETY	9
	PÜNKÖSDFÜRDŐ PARK.....	11
	TURIA PARK.....	14
	BOSCO VERTICALE	17
	VERTIKÁLNA ZÁHRADA CAIXAFORUM.....	20
	TREE CITY USA.....	22
	DIVOKOKVETNÝ VESPRÉM.....	25
	URBAN BEES	28
4.	Bibliografia	30

1. Úvod

Projekt Green to Water (G2W) je slovensko-maďarská cezhraničná iniciatíva realizovaná v rámci Programu Interreg VI-A Maďarsko-Slovensko 2021–2027, prioritnej osi Zelená spolupráca (Priorita 1). Projekt, ktorý prebieha od júna 2024 do októbra 2025, spoločne realizujú samosprávy miest Michalovce na Slovensku a Nyírbátor v Maďarsku ako reakciu na environmentálne výzvy zhoršované zmenou klímy. Cieľom projektu je chrániť a udržateľne využívať prírodné bohatstvo prostredníctvom zelenej infraštruktúry.

V dôsledku čoraz častejších extrémnych poveternostných javov v oboch mestách – ako sú vlny horúčav, prívalové dažde či dlhotrvajúce suchá – je mimoriadne dôležité zavádzať riešenia, ktoré zvyšujú odolnosť mestského prostredia voči klimatickým zmenám. V rámci projektu G2W preto partneri vytvoria nové komunitné zelené plochy a opatrenia na zadržiavanie dažďovej vody, ktoré budú mať estetickú, ekologickú a rekreačnú hodnotu. Popri technických zásahoch projekt zahŕňa aj vzdelávacie, osvetové a komunitne zamerané aktivity, ktoré pomáhajú vytvoriť spoločenský základ pre udržateľný mestský rozvoj v mestách a ich regiónoch.

Zelená a modrá infraštruktúra – ako sú stromy pri cestách, parky, zelené strechy, dažďové záhrady, vodné plochy či vodopriepustné povrchy – zároveň slúžia na zadržiavanie zrážkových vôd, zlepšovanie mestskej mikroklímy a ochranu biodiverzity. V mestách najviac vystavených účinkom zmeny klímy sú tieto riešenia založené na prírode lacnejšie a udržateľnejšie než tradičné technické opatrenia, a preto sa ich zavádzanie čoraz viac opodstatňuje.

V prípade malých a stredne veľkých miest – ako sú Michalovce či Nyírbátor – je vzhľadom na obmedzené zdroje obzvlášť dôležité oboznámiť sa s inovatívnymi a prispôsobiteľnými príkladmi dobrej praxe, ktorých vybrané prvky možno lokálne uplatniť podľa individuálnych potrieb.

Cieľom tohto katalógu je:

- poskytnúť inšpiráciu a praktické usmernenia samosprávam a komunitám, ako rozvíjať mestskú zelenú a modrú infraštruktúru na základe hodnotných poznatkov a skúseností z úspešných projektov,
- podnietiť inovácie a prispieť k zdieľaniu poznatkov v rámci aj mimo projektového partnerstva.

Táto štúdia preto predstavuje deväť medzinárodne a lokálne uznávaných príkladov rozvoja zelenej a modrej infraštruktúry.

2. Metodika

Výber príkladov dobrej praxe pre tento katalóg sa riadil hlavnými cieľmi projektu **Green to Water (G2W)**: podpora klimatickej odolnosti, rozvoj zelenej infraštruktúry a opatrenia na zadržiavanie vody v malých a stredne veľkých mestských prostrediach.

Cieľom bolo predstaviť rôznorodý, no zároveň ucelený súbor príkladov, ktoré môžu inšpirovať k praktickým krokom aj strategickému uvažovaniu v slovensko-maďarskom cezhraničnom regióne. Z tohto dôvodu boli príklady dobrej praxe vyberané na základe nasledujúcich kritérií:

- **RELEVANTNOSŤ** – dobrá prax by mala súvisieť s niektorým z cieľov projektu Green to Water;
- **EFEKTÍVNOSŤ** – za dobrou praxou stoja overené a uznávané výsledky;
- **PRENOSITEĽNOSŤ** – ponúka možnosti adaptácie aj pre menšie sídla a komunity;
- **ROZLIČNÉ MERADLO** – medzi príkladmi sú veľké, komplexné mestské rozvojové projekty, ktoré slúžia skôr ako inšpirácia, ale aj jednoducho replikovateľné a nízkonákladové iniciatívy, ktoré dokáže realizovať aj malá miestna komunita;
- **GEOGRAFICKÁ A TÉMATICKÁ VYVÁŽENOSŤ** – katalóg okrem medzinárodných príkladov obsahuje aj príklady dobrej praxe zo strednej Európy a viacerých tematických oblastí súvisiacich s rozvojom zelenej a modrej infraštruktúry.

Príklady dobrej praxe sú prezentované v jednotnej štruktúre podľa troch hľadísk:

- **Krátky opis** – podkapitola opisuje ciele, pozadie a spôsob realizácie dobrej praxe;
- **Relevancia** – zdôvodňuje, prečo je daná dobrá prax užitočná a ako zapadá do cieľov projektu Green to Water;
- **Adaptácia v malom meradle** – stručné predstavenie možností, ako možno vybrané prvky dobrej praxe realizovať lokálne.

Táto jednotná forma umožňuje jednoduché porovnávanie jednotlivých príkladov dobrej praxe a zároveň uľahčuje praktické využitie katalógu. Pre účely porovnania sú jednotlivé príklady hodnotené na stupnici od 1 do 6 na základe všeobecnej použiteľnosti, ako aj časovej a finančnej náročnosti realizácie.

	NÁZOV DOBREJ PRAXE	TÉMA	LOKALITA
1.	High Line	Lineárna záhrada	New York, Spojené štáty
2.	Olympijský park kráľovnej Alžbety	Dažďová záhrada	Londýn, Spojené kráľovstvo
3.	Pünkösdfürdő park	Lineárna/dažďová záhrada	Budapešť, Maďarsko
4.	Turia Gardens	Lineárna/dažďová záhrada	Valencia, Španielsko
5.	Bosco Verticale	Vertikálna záhrada	Miláno, Taliansko
6.	Vertikálna záhrada CaixaForum	Vertikálna záhrada	Madrid, Španielsko
7.	Tree City USA	Mestský les	Spojené štáty

8.	Divokokvetný Vesprém	Záhrada priateľská k opeľovačom	Vesprém, Maďarsko
9.	Urban Bees	Záhrada priateľská k opeľovačom	Londýn, Spojené kráľovstvo

3. Osvedčených postupov

HIGH LINE

O osvedčenej praxi

High Line je celosvetovo uznávaným príkladom toho, ako sa môže nevyužitý priestor – v tomto prípade bývalá vyvýšená železničná trať – premeniť na pulzujúci verejný priestor, ktorý v roku 2019 prilákal až 8 miliónov návštevníkov. Tento 2,32 km dlhý lineárny park, ktorý sa nachádza na Manhattane v New Yorku, vznikol na opustenej nákladnej železničnej trati. Jeho otvorenie prebiehalo postupne od roku 2009 a projekt spojil krajinnú architektúru, ekológiu, umenie, komunitné zapojenie a podnikateľské aktivity na pretransformovanie industriálnych zvyškov na živý mestský zelený priestor.

Ide o prvý verejný park v USA, ktorý bol vybudovaný na bývalej vyvýšenej železnici – konkrétne na južnom viadukte trate New York Central Railroad West Side Line. Uprostred mrakodrapov New Yorku, od ulice Gansevoort po 34. ulicu (Hudson Yards), sa na úseku dlhom 22 blokov nachádza zelený koridor, ktorý slúži ako biotop pre opel'ovače a vtáctvo. Vyvýšená poloha zároveň poskytuje návštevníkom jedinečné výhľady na mesto.

Zdroj: [The New York City High Line](#), [At a Glance | The High Line](#)

High Line bol zachránený pred úplným zbúraním vďaka neziskovej organizácii Friends of the High Line, ktorá vznikla v roku 1999 a odvtedy park prevádzkuje a udržiava. Takmer 100 % ročného rozpočtu parku je financovaných z darov – miestni obyvatelia a ďalší darcovia tak pomáhajú s jeho prevádzkou, údržbou a programovaním aktivít.

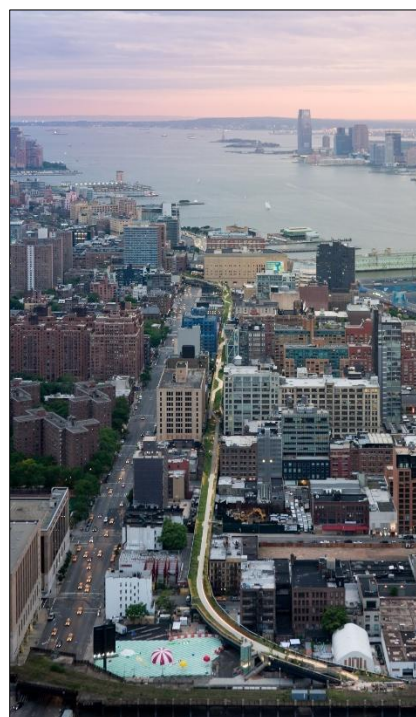
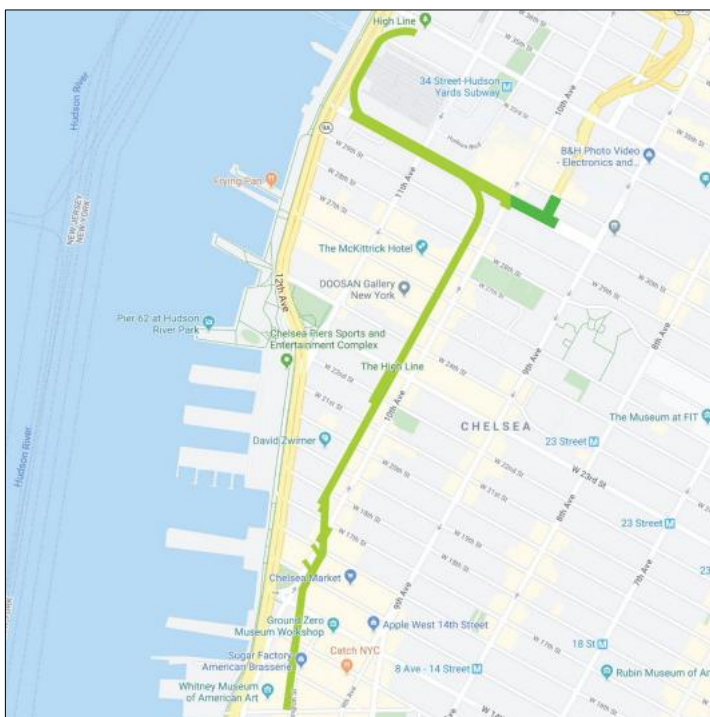

Zdroj: [At a Glance | The High Line](#)

Park navrhli Field Operations, Diller Scofidio + Renfro a Piet Oudolf, a vznikol v rámci partnerstva verejného a súkromného sektora medzi mestom New York a organizáciou Friends of the High Line. Inšpiráciou bol parížsky projekt Coulée verte René-Dumont (4,7 km), otvorený v roku 1993, ktorý ako prvý na svete premenil nevyužitú vyvýšenú železniciu na mestský park.

Park využíva miestne a suchu odolné rastliny, ktoré sú vysádzané vo vrstevnatých záhonoch, inšpirovaných spontánnou vegetáciou, ktorá rástla na opustenej trati. Na High Line sa nachádza 120 000 rastlín z viac ako 500 druhov, pričom takmer štvrtina z nich je pôvodom z regiónu. Park tiež hospodári s dažďovou vodou prostredníctvom priepustných povrchov a výsadiieb, čím pomáha znižovať odtok vody a zlepšuje mikroklimu v meste.

Okrem estetickej a rekreačnej hodnoty transformácia High Line naštartovala ekonomickú obnovu okolitých štvrtí, pričom si projekt zachoval dôraz na inkluzivitu a komunitné vlastníctvo. Tento ikonický projekt teda nepredstavuje len krajinnú a ekologickú transformáciu železničnej trate, ale aj vzorovú sociálnu, kultúrnu a hospodársku revitalizáciu nevyužitého územia.

Zdroj: [Google Térkép](#), [At a Glance](#) | [The High Line](#)

Relevantnosť a možnosť uplatnenia osvedčenej praxe v malom rozsahu

High Line je dobrým príkladom toho, ako možno nevyužitú mestskú priestory opätovne využiť v rámci rozvoja zelenej infraštruktúry na adaptáciu na zmenu klímy, zvýšenie biodiverzity a posilnenie sociálnych interakcií.

Projekt slúži ako model udržateľného znovuvyužitia, zadržiavania dažďovej vody a vytvárania lineárnych zelených koridorov, čo sú zároveň hlavné ciele projektu Green to Water. Ponúka inšpiráciu a prenositeľné riešenia pre menšie zásahy v stredoeurópskych mestách v oblastiach ekologickej výsadby, multifunkčnosti a participatívneho plánovania.

Zelené a modré koridory, ktoré sa tiahnu naprieč mestskými štvrťami (tzv. ekologické koridory), sú mimoriadne dôležité pre mestské ekosystémy. Tieto lineárne zelené (napr. stromoradia, parky, háje, údolia potokov alebo riek) a modré plochy (napr. mestské potoky, kanály a záchytné oblasti) prepájajú biotopy, čím uľahčujú pohyb, rozmnožovanie a prežitie živých organizmov v mestskom prostredí.

Okrem ekologickej funkcie má mestská zelená a modrá infraštruktúra aj významnú sociálnu a ekonomickú hodnotu, keďže poskytuje široké spektrum ekosystémových služieb:

- zlepšuje kvalitu ovzdušia a reguluje teplotu (čím pomáha zmierňovať efekt mestského tepelného ostrova),
- zvyšuje schopnosť miest zadržiavať vodu a prispieva k ochrane pred povodňami,
- podporuje aktívne formy dopravy (chôdza, cyklistika),
- zlepšuje mentálne a fyzické zdravie obyvateľov a zvyšuje hodnotu okolitých nehnuteľností.

Realizácia projektu High Line si vyžadovala niekoľkoročné plánovanie, postupnú výstavbu a značné finančné prostriedky, no jeho základné princípy možno uplatniť aj v menšom rozsahu v našich mestách. V spolupráci miestnych samospráv a obyvateľov je možné vytvárať v mestách (alebo v niektorých mestských častiach) zelené koridory, ktoré prispievajú k zvýšeniu biodiverzity a zlepšeniu mestskej klímy. Najjednoduchšie spôsoby, ako to dosiahnuť, sú:

- výsadba stromov na uliciach, vytváranie zelených pásov pozdĺž ciest;
- budovanie siete mestských parkov a záhrad pri budovách;
- premena nevyužitých plôch na dočasné zelené priestory;
- ozelenenie plotov na dlhších, súvislých trasách.

Lokalita New York, Spojené štáty

Oficiálna webová stránka thehighline.org

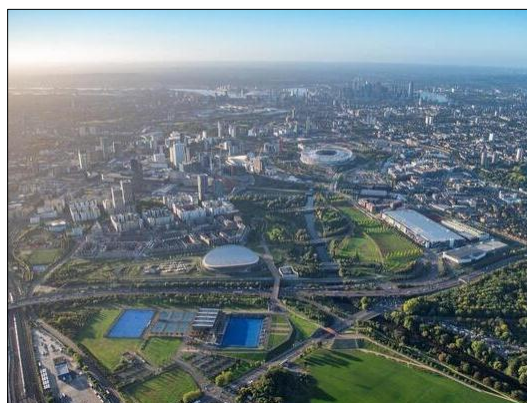
Uplatniteľnosť	JEDNODUCHÁ		NÁROČNÁ
Časová náročnosť	RÝCHLA		DLHODOBÁ
Nákladová náročnosť	NÍZKE NÁKLADY		VYSOKÉ NÁKLADY

OLYMPIJSKÝ PARK KRÁLOVNEJ ALŽBETY

O osvedčenej praxi

Olympijský park kráľovnej Alžbety vo východnom Londýne je jedným z najambicióznejších a najkomplexnejších príkladov udržateľnej mestskej regenerácie vo Veľkej Británii. Pôvodne bol vybudovaný pre Olympijské hry v Londýne v roku 2012 a 227-hektárové územie pri rieke Lee sa odvtedy premenilo z ťažko znečisteného postindustriálneho prostredia na živý, prístupný a klimaticky odolný verejný priestor. Park integruje zelenú infraštruktúru, mestský dizajn citlivý na vodu, biodiverzitu, rekreáciu a rozvoj komunity.

Kľúčové environmentálne prvky zahŕňajú rozsiahle mokrade (napríklad Wetlands Walk) a systémy zadržiavania dažďovej vody, dažďové priekopy (swales), bioinžiniersky upravené brehy riek a rozmanité výsadbové schémy navrhnuté na zlepšenie kvality ovzdušia, zníženie mestského tepelného ostrova a zvládanie povodní. Bolo vysadených viac ako 4 000 nových stromov a rozsiahle plochy pôvodných lúk a lesov. Všetky tieto prvky modrej a zelenej infraštruktúry pomáhajú mestu zvládať extrémne počasie, zadržiavať dažďovú vodu na mieste a podporovať miestnu faunu a flóru.

Zdroj: [Queen Elizabeth Olympic Park, London: Tickets, Opening Hours and Visitor Info, SHIFT Digital Frontiers Report Unveiled During London Data Week | Queen Elizabeth Olympic Park](#)

Pri navrhovaní parku sa použili recyklované materiály (pôda, stavebný materiál), boli vybudované budovy s nízkou spotrebou energie a zabezpečené udržateľné dopravné spojenia v rámci parku aj so susednými štvrtami.

Park je od olympijských hier prístupný verejnosti a ponúka vzdelávacie programy, komunitné záhrady, trasy na pozorovanie biodiverzity a občianske vedecké projekty. Park vyvažuje dynamický rozvoj mesta s environmentálnou udržateľnosťou a je živým príkladom toho, ako možno významnú zelenú a modrú infraštruktúru integrovať do metropolitného prostredia.

Relevantnosť a možnosť uplatnenia osvedčenej praxe v malom rozsahu

Olympijský park kráľovnej Alžbety slúži ako komplexný, veľkorozmerný model prírode blízkych riešení, adaptácie na zmenu klímy a zapojenia verejnosti. Integrácia mestskej zelene, manažmentu dažďovej vody a komunitných programov dokonale zapadá do cieľov programu Green to Water. Park zároveň ukazuje, ako možno znehodnotenú pôdu premeniť na hodnotné ekologické a spoločenské priestory – čo môže byť inšpiráciou pre menšie mestá v strednej Európe pri realizácii brownfieldových projektov zelene.

Mestskí obyvatelia, komunity a školy môžu niektoré prvky parku replikovať vytvorením mini dažďových záhrad, bioswales (trávnatých priekop) alebo zón s pôvodnou vegetáciou v súkromných záhradách, verejných parkoch, školských dvoroch či nevyužitých priestranstvách. Okrem toho môžu k zvýšeniu povedomia obyvateľstva – najmä mladých ľudí – a k rozvoju komunitnej vedy prispieť aj aktivity podobné tým v parku, ako je mapovanie biodiverzity, prechádzky za biodiverzitou, dni výsadby stromov a pod.

Zdroj: [2012 Gardens \(7724372296\) - Queen Elizabeth Olympic Park - Wikipedia](https://www.wikipedia.org/wiki/2012_Gardens)

Lokalita

Londýn, Spojené kráľovstvo

Oficiálna webová stránka

[Queen Elizabeth Olympic Park | Things to do & see in east London](https://www.queenelizabetholympicpark.co.uk/things-to-do)

Uplatniteľnosť

JEDNODUCHÁ

NÁROČNÁ

Časová náročnosť

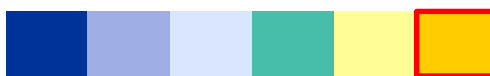
RÝCHLA

DLHODOBÁ

Nákladová náročnosť

NÍZKE NÁKLADY

VYSOKÉ
NÁKLADY

PÜNKÖSDFÜRDŐ PARK

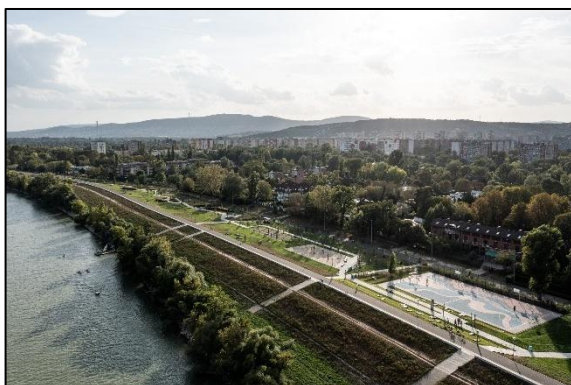
O osvedčenej praxi

Park Pünkösdfürdő je jedným z prvých verejných zelených priestorov v Maďarsku, ktorý bol navrhnutý výhradne s dôrazom na adaptáciu na zmenu klímy. Park bol otvorený na jar 2022 na brehu Dunaja v 3. budapešťianskom obvode (Óbuda) a jeho 7-hektárová plocha integruje inovatívne prvky modro-zelenej infraštruktúry s cieľom riešiť negatívne dopady klimatickej zmeny – napríklad efekt mestského tepelného ostrova, extrémne zrážky či úbytok biodiverzity.

Zdroj: vlastný obrázok, A III. kerületi Pünkösdfürdő park kapta idén az Európa Zöld Városa Nemzeti díjat

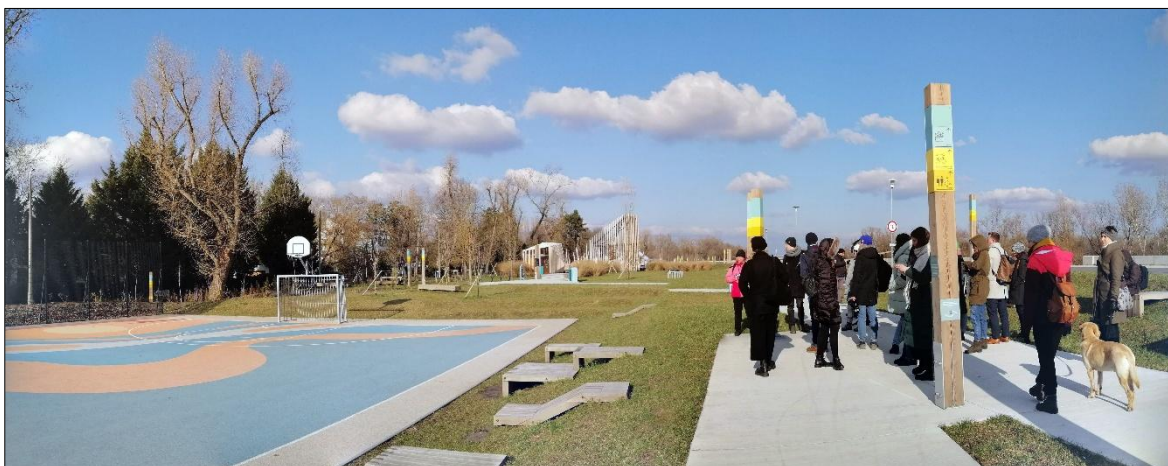
Park slúži zároveň ako rekreačný priestor aj ako demonštračné miesto prírode blízkych riešení – ponúka detské ihriská, chodníky, tienisté oddychové zóny a bohatú vegetáciu. Na riešenie extrémnych poveternostných javov, ako sú horúčavy alebo náhle lejaky, park obsahuje dažďové záhrady, infiltračné zóny, priepustné povrchy a na sucho odolné rastliny. Tradičné, vodonárodné trávniky boli zámerne vynechané – namiesto nich sa využívajú prirodzené výsadby domácich druhov, ktoré si vyžadujú menej údržby a podporujú mestskú faunu.

Zdroj: [Ökopark Pünkösdfürdőn](#)

Budapešť v tomto ocenenom parku vytvorila prvý experimentálny ovocný sad, kde bolo vysadených celkovo 75 stromov z 24 rôznych druhov. Korene stromov sú zavlažované podzemným zavlažovacím systémom, ktorý možno v prípade potreby doplniť ručným polievaním. Jedlé lesy majú bohatú tradíciu – zvyšujú biodiverzitu a zároveň ponúkajú zber ovocia ako komunitnú aktivitu.

Ako exteriérová učebňa sa Pünkösdfürdő Park popri rekreácii a ekologických funkciách zameriava aj na vzdelávanie: informačné tabule v parku vysvetľujú, ako môžu byť verejné priestory funkčné, krásne a zároveň udržateľné – ako môžu zelené plochy zlepšovať mestskú klímu, zadržiavať vodu a zachovávať biodiverzitu v mestskom prostredí.

Zdroj: vlastný obrázok

Relevantnosť a možnosť uplatnenia osvedčenej praxe v malom rozsahu

Táto dobrá prax je obzvlášť relevantná pre projekt G2W, pretože ukazuje, ako môže multifunkčná zelená infraštruktúra v jednom integrovanom riešení prispieť k adaptácii na zmenu klímy, zadržiavaniu vody, udržateľnému manažmentu zelene a zlepšeniu kvality života komunity.

Podobne ako pri adaptácii parku kráľovnej Alžbety môžu obyvatelia a školy replikovať kľúčové prvky dobrej praxe v menšom rozsahu:

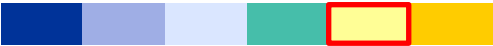
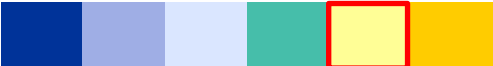
- vytváraním dažďových záhrad alebo inštaláciou priepustných povrchov (napr. štrkové chodníky alebo priepustná dlažba) vo svojich záhradách alebo školských dvoroch môžu pomôcť zadržiavať vodu;
- a používaním domácich a na sucho odolných rastlín namiesto tradičných trávnikov možno znížiť potrebu zavlažovania a zároveň podporiť biodiverzitu.

Lokalita

Budapešť, Maďarsko

Oficiálna webová stránka

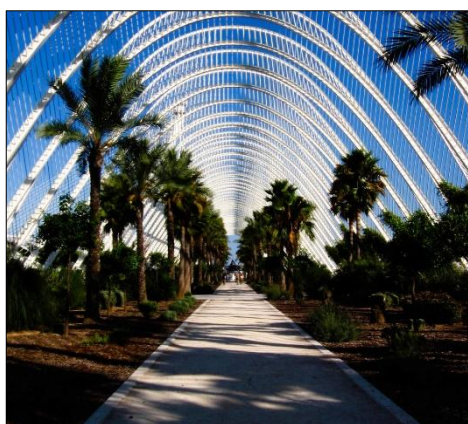
[Ökopark Pünkösdfürdőn](#)

Uplatniteľnosť	JEDNODUCHÁ		NÁROČNÁ
Časová náročnosť	RÝCHLA		DLHODOBÁ
Nákladová náročnosť	NÍZKE NÁKLADY		VYSOKÉ NÁKLADY

TURIA PARK

O osvedčenej praxi

Záhrady rieky Turia (Jardín del Turia) sú 136-hektárový, približne 10 km dlhý líniový park vo Valencii, vytvorený v bývalom koryte rieky Turia po jej odklonení v dôsledku ničivých povodní v roku 1957. Na ochranu pred ďalšími záplavami odklonil projekt Plan Sur tok rieky na juh cez nový 12 km dlhý a 175 m široký kanál, ktorého výstavba si vyžiadala rozsiahle zemné práce, hrádze a mosty. Nový kanál už desaťročia efektívne chráni centrum mesta, hoci prízračné dažde v roku 2024 opäť upozornili na riziko záplav v oblastiach blízko bývalého koryta v dôsledku extrémnych prejavov počasia.

Zdroj: [Jardín Del Turia en Valencia: 74 opiniones y 101 fotos](#), [Jardines del Turia en Valencia: un oasis urbano](#)

Pôvodne plánované ako dopravný koridor, bolo staré koryto rieky na základe verejného tlaku transformované na zelený verejný priestor – zásluhou hnutia „Riečne koryto Turia je naše a chceme ho zelené“. Park bol otvorený v roku 1986 a postupne sa rozširoval. Dnes spája 18 mestských štvrtí a viacero historických mostov. Obsahuje rekreačné plochy, športoviská, detské ihriská ako obrovský Gulliver, stredomorské záhrady a ikonický komplex Mesto umení a vied.

Zdroj: [El jardín del Turia: 35 años como pulmón de la ciudad de Valencia - Iberflora](#), [1 100+ Turia River Fotók](#), [témájú stock fotó, vizuális alkotás és jogdíjmentes kép - iStock](#)

Vďaka svojej nižšie položenej topografii môže park slúžiť aj ako záplavový koridor: trávnaté plochy, dažďu odolné stromy a umelé mokrade absorbujú a zadržiavajú dažďovú vodu skôr, než odtečie do mora. Odhaduje sa, že park každoročne zadrží alebo odvádza 3–5 miliónov m³ zrážok. Park má tiež pozitívny vplyv na mikroklimu – v letných mesiacoch znižuje teplotu v okolitých mestských štvrtiach o 2–3 °C.

Rozloha parku (a ďalších zelených plôch v meste) zaručuje, že 97 % obyvateľov Valencie má prístup k zeleni do 300 metrov od svojho bydliska. Turia Park, ktorý ročne navštívi viac ako 7 miliónov ľudí (obyvateľov i turistov), je nielen významnou ekologickou infraštruktúrou, ale aj obľúbeným verejným priestorom. Jeho kľúčová úloha v adaptácii na klimatické zmeny a vo zvyšovaní kvality života v meste prispela k tomu, že Valencia získala v roku 2024 ocenenie Európske zelené hlavné mesto.

Zdroj: [Valencia, the green capital of Europe | Copernicus Data Space Ecosystem](#)

Relevantnosť a možnosť uplatnenia osvedčenej praxe v malom rozsahu

S najdlhším mestským parkom v Európe predstavujú Záhrady rieky Turia záväzok mesta vytvárať zelené priestory, ktoré zároveň chránia a zlepšujú mestské prostredie, a zároveň ilustrujú dôležitosť zapojenia verejnosti do rozvoja verejnej zelene. Všetky tieto princípy sú zároveň kľúčovými zásadami projektu Green to Water.

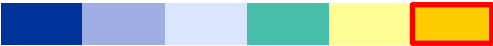
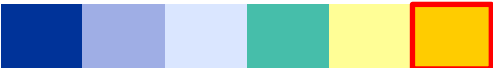
Tento príklad dobrej praxe zároveň ukazuje, že silné politické odhodlanie je nevyhnutné na dosiahnutie dlhodobých cieľov mestského rozvoja. Tento prístup je mimoriadne vhodný pre samosprávy s obmedzeným rozpočtom – ako sú partnerské mestá projektu –, ktoré musia budovať svoju zelenú infraštruktúru postupne. Pre obce je však inšpiratívne mať dlhodobú víziu alebo akčný plán, ktorý umožní systematickú realizáciu týchto cieľov.

Lokalita

Valencia, Španielsko

Oficiálna webová stránka

[Inicio - Parc del Turia](#)

Uplatniteľnosť	JEDNODUCHÁ		NÁROČNÁ
Časová náročnosť	RÝCHLA		DLHODOBÁ
Nákladová náročnosť	NÍZKE NÁKLADY		VYSOKÉ NÁKLADY

BOSCO VERTICALE

O osvedčenej praxi

Bosco Verticale (Vertikálny les) je ambiciózny a priekopnícky projekt, ktorý realizuje mestské zalesňovanie prostredníctvom vertikálnych záhrad. Zvyšuje biodiverzitu, obmedzuje rozrastanie miest a prispieva k zlepšeniu mestskej mikroklimy.

Tento celosvetovo uznávaný projekt zelenej nehnuteľnosti je komplexom dvoch výškových budov navrhnutých štúdiom Boeri Studio a nachádza sa vo štvrti Porta Nuova v Miláne, Taliansko. Rezidenčné veže, obe otvorené v roku 2014, majú výšku 116 metrov (26 poschodí) a 84 metrov (11 poschodí), pričom súčasťou komplexu je aj 11-poschodová administratívna budova.

Zdroj: vlastný obrázok

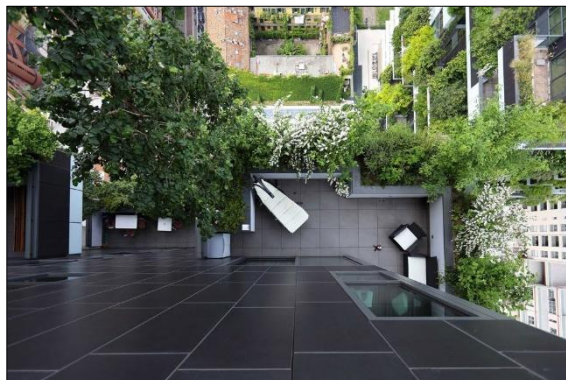
Fasády Bosco Verticale hostia spolu 730 stromov, 5 000 kríkov a 11 000 trvaliek a pôdopokryvných rastlín, čo zodpovedá vegetácii jedného hektára lesa. Tento vertikálny les zlepšuje kvalitu ovzdušia, poskytuje prirodzenú izoláciu, znižuje spotrebu energie na vykurovanie a chladenie, znižuje hlukovú záťaž, zlepšuje duševnú pohodu obyvateľov a podporuje mestskú biodiverzitu tým, že poskytuje biotopy pre rôzne druhy.

Pri inštalácii a údržbe vegetácie na budovách sa využívajú mnohé inovatívne riešenia:

- Kvetináče na 3,3 metra hlbokých konzolových terasách sú chránené bitúmenovou hydroizolačnou membránou a fóliou proti prerastaniu koreňov;
- Každý je vybavený senzormi na meranie vlhkosti pôdy a automatickým zavlažovacím systémom, ktorý využíva sivú vodu;

- Rastliny sa strihajú a ošetrojú štyrikrát ročne, pričom jeden z týchto zásahov sa vykonáva zvonka – na fasáde budovy – špeciálne vyškolenými horolezcami-záhradníkmi.

Od svojho otvorenia získal komplex množstvo ocenení (napr. International Highrise Award 2014–2015, CTBUH „Najlepšia výšková budova na svete 2015“) a inšpiroval rastúce hnutie zelených výškových budov po celom svete. Je výborným príkladom toho, ako môžu architektonické a ekologické prístupy koexistovať v mestách – aj v husto zastavaných a urbanizovaných oblastiach.

Zdroj: [Vertical Forest | Milan | Stefano Boeri Architetti](#)

Relevantnosť a možnosť uplatnenia osvedčenej praxe v malom rozsahu

Bosco Verticale je vlajkovým príkladom rozvoja zelenej infraštruktúry, ktorý rieši viacero výziev udržateľnosti v mestskom prostredí – nedostatok zelene, úbytok biodiverzity, efekt mestského tepelného ostrova, znečistenie ovzdušia, udržateľné hospodárenie s vodou a pod. – a to všetko v rámci jedného riešenia.

Táto ikonická budova je relevantným príkladom dobrej praxe pre projekt Green to Water, pretože demonštruje, ako možno vegetáciu integrovať do zastavaného prostredia s cieľom zadržiavať vodu, znižovať spotrebu energie a zlepšovať kvalitu životného prostredia. Jej vizuálna príťažlivosť zároveň slúži ako účinný komunikačný nástroj, ktorý zvyšuje povedomie verejnosti o hodnote zelených riešení v mestách.

Zdroj: [Vertical Forest | Milan | Stefano Boeri Architetti](#)

Aj keď je rozsah projektu Bosco Verticale jedinečný, jeho princípy možno uplatniť aj v domácnostiach, školách a komunitných budovách:

- Vertikálne záhrady s využitím popínavých rastlín alebo trvaliek odolných voči miestnym klimatickým podmienkam možno vytvoriť doma, popri plotoch, stenách či na balkónoch.
- Zber dažďovej vody, využívanie automatického kvapkového zavlažovania a jednoduchých senzorov (napr. meračov vlhkosti) umožňuje realizovať zaujímavé edukačné projekty pre žiakov.

Tieto iniciatívy nemajú len estetickú hodnotu, ale zlepšujú aj mikroklimu v okolí domov a budov a pomáhajú mladým ľuďom pochopiť význam rastlín, biodiverzity a klimaticky prispôsobeného životného prostredia.

Lokalita

Miláno, Taliansko

Oficiálna webová stránka
[Vertical Forest | Milan | Stefano Boeri Architetti](https://www.verticalforest.it/)
Uplatniteľnosť

JEDNODUCHÁ

NÁROČNÁ

Časová náročnosť

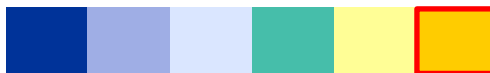
RÝCHLA

DLHODOBÁ

Nákladová náročnosť

NÍZKE NÁKLADY

 VYSOKÉ
NÁKLADY

VERTIKÁLNA ZÁHRADA CAIXAFORUM

O osvedčenej praxi

Vertikálna záhrada CaixaForum je jedným z najikonickejších príkladov mestskej zelenej infraštruktúry v Európe a ukazuje, ako možno zeleň harmonicky integrovať do architektúry aj v husto zastavanom mestskom prostredí. Navrhol ju renomovaný francúzsky botanik Patrick Blanc a bola inštalovaná v roku 2008 ako súčasť premeny starej elektrárne na kultúrne centrum, ktorú realizovali architekti Herzog & de Meuron. Záhrada sa nachádza v srdci madridskej kultúrnej osi Paseo del Prado a dramaticky sa dvíha vedľa vstupného námestia múzea, kde pokrýva pôvodne prázdnu fasádu vysokú 24 metrov.

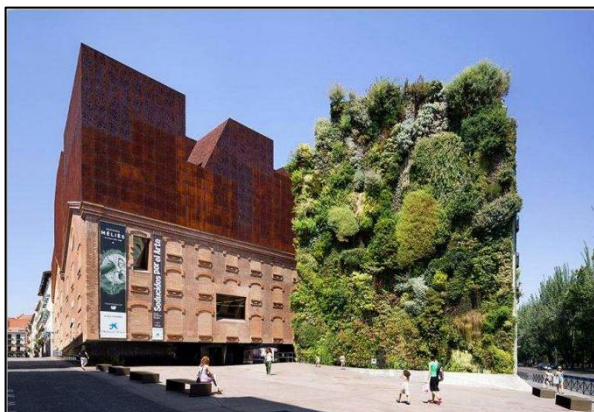
Táto živá stena – najväčšia vertikálna záhrada na svete v čase výstavby – pokrýva približne 460 m² a obsahuje viac ako 15 000 rastlín z viac než 250 pôvodných aj exotických druhov. Na rozdiel od tradičných zelených stien, ktoré používajú pôdu, CaixaForum využíva hydroponickú technológiu: rastliny sú zakorenené v syntetickej plsťovej vrstve a zavlažované živinami obohatenou vodou. Zavlažovací systém tvoria štyri zvislé potrubné okruhy, ktoré rozvádzajú vodu zhora nadol, pričom približne 50 % vody sa recykluje, čo výrazne znižuje spotrebu vody.

Zdroj: vlastný obrázok, [Caixa Forum, Madrid | Vertical Garden Patrick Blanc](#)

V stene sú zabudované environmentálne senzory, ktoré monitorujú teplotu, svetelné podmienky a vlhkosť a umožňujú automatickú reguláciu zavlažovania a dávkovania živín. Táto technológia zabezpečuje zdravie rastlín a efektívnu prevádzku systému počas celého roka. Rastlinné druhy boli starostlivo vybrané tak, aby znášali premenlivú klímu Madridu, a sú usporiadané do bohatej a rozmanitej tapisérie farieb, textúr a ekologických výklenkov. Jedinečnú záhradu udržiava špeciálne vyškolený záhradník pomocou výsuvnej plošiny, vybavený helmou a bezpečnostným postrojom.

Okrem svojho vizuálneho a ekologického vplyvu zohráva vertikálna záhrada dôležitú environmentálnu úlohu v husto zastavanom mestskom prostredí: ochladzuje miestnu mikroklimu pomocou evapotranspirácie, zlepšuje kvalitu ovzdušia filtráciou znečisťujúcich látok a prachových častíc a poskytuje biotop pre hmyz a mestské vtáctvo. Zároveň pôsobí ako tepelný a akustický izolant budovy. Pre obyvateľov aj návštevníkov predstavuje pôsobivý a výrazný príklad toho, ako môže zelený dizajn zvýšiť kultúrnu, vzdelávaciu a environmentálnu hodnotu mestských verejných priestorov.

Zdroj: [Caixa Forum, Madrid | Vertical Garden Patrick Blanc](#)

Relevantnosť a možnosť uplatnenia osvedčenej praxe v malom rozsahu

Ako jeden z prvých veľkorozmerných vertikálnych ekosystémov na svete, Vertikálna záhrada CaixaForum demonštruje, ako môže byť architektúra zároveň citlivá na kultúrne dedičstvo aj prispôbena zmeně klímy, pričom prostredníctvom vegetácie poskytuje rôzne ekosystémové služby. Podobne ako Bosco Verticale, aj Vertikálna záhrada CaixaForum – hoci jedinečná svojím rozsahom – môže slúžiť ako inšpirácia na vytváranie menších vertikálnych záhrad na plotoch, balkónoch či stenách (pozri adaptačné nápady pri Bosco Verticale).

Lokalita

Madrid, Španielsko

Oficiálna webová stránka

[Caixa Forum, Madrid | Vertical Garden Patrick Blanc](#)

Uplatniteľnosť

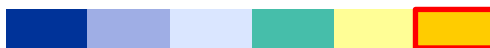
JEDNODUCHÁ

NÁROČNÁ

Časová náročnosť

RÝCHLA

DLHODOBÁ

Nákladová náročnosť

NÍZKE NÁKLADY

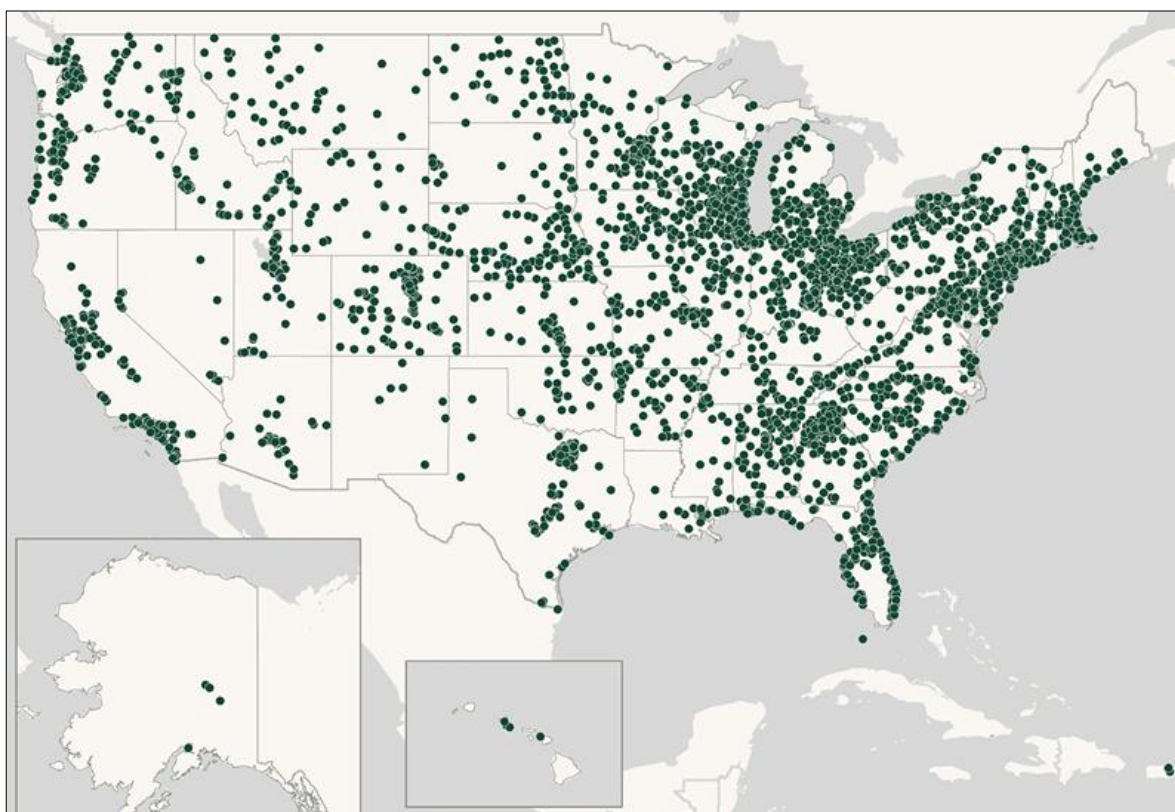
VYSOKÉ
NÁKLADY

TREE CITY USA

O osvedčenej praxi

Tree City USA je národný program uznávania miest, ktorý bol založený v roku 1976 nadáciou Arbor Day Foundation v partnerstve s Lesnou službou USA (U.S. Forest Service) a Národnou asociáciou štátnych lesníkov (National Association of State Foresters). Cieľom programu je podporiť lepšiu správu mestských lesov v amerických komunitách – veľkých aj malých.

Iniciatíva sa začala pred takmer polstoročím so 42 komunitami v 16 štátoch. Dnes existujú Tree City komunity vo všetkých 50 štátoch USA. V roku 2024 bolo ocenených 3 587 miest a obcí, čo znamená, že 48 % americkej populácie, teda viac ako 155 miliónov ľudí, žije v komunite certifikovanej ako Tree City USA.

Zdroj: National Infographic (2024), Tree City USA | Arbor Day Foundation

Na získanie statusu Tree City USA musia obce splniť štyri základné štandardy:

- Štandard 1 – Stromová rada alebo oddelenie: Niektorí musia byť zodpovední za starostlivosť o stromy vo verejnom vlastníctve. Zvyčajne ide o mestský úrad alebo oddelenie, no v menších komunitách túto úlohu často plní tzv. stromová rada – skupina angažovaných občanov, ktorí koordinujú výsadbu a správu stromov.
- Štandard 2 – Nariadenie o starostlivosti o stromy: Základné mestské nariadenie poskytuje rámec pre správu stromov a umožňuje stanoviť a v prípade potreby presadzovať pravidlá starostlivosti o verejnú zeleň.

- Štandard 3 – Program komunitného lesníctva s ročným rozpočtom aspoň 2 USD na obyvateľa: Vyčlenením sumy aspoň 2 doláre na obyvateľa obec preukazuje záväzok k starostlivosti o túto hodnotnú verejnú zložku. Do tejto sumy možno započítať aj dobrovoľnícku prácu a príspevky od tretích strán.
- Štandard 4 – Vyhlásenie a oslava Arbor Day (Dňa stromov): Oficiálne vyhlásenie Arbor Day predstaviteľmi mesta symbolizuje podporu programu výsadby stromov a jeho oslava pomáha zvyšovať povedomie verejnosti o význame mestských stromov.

Národné uznanie Tree City USA pomáha komunitám zviditeľniť a podporiť ich záväzok k zelenšiemu a udržateľnejšiemu životnému prostrediu. Program je otvorený pre všetky veľkosti obcí – od 20 obyvateľov v mestečku Sibley v Severnej Dakote po 8 miliónov obyvateľov v New York City.

Účasť v programe prináša aj merateľné ekonomické výhody – za každý investovaný dolár sa podľa odhadov vrátia 3 až 5 dolárov vo forme environmentálnych prínosov, ako sú úspory energie, manažment dažďovej vody, zvýšenie hodnoty nehnuteľností atď. Najdôležitejšie však je, že obyvatelia miest s certifikátom Tree City USA žijú v estetickjšom a príjemnejšom prostredí vďaka čistejšiemu ovzdušiu a zatieneným uliciam.

Iniciatíva zdôrazňuje participatívne riadenie, pričom do výsadby a starostlivosti o stromy zapája školy, mimovládne organizácie a obyvateľov. Prostredníctvom Arbor Day kladie dôraz aj na verejné oslavy, čím zabezpečuje dostatočnú pozornosť a dynamiku pre zelené ciele. Hoci je program navrhnutý pre Spojené štáty, jeho princípy sú univerzálne a inšpirovali vznik podobných iniciatív po celom svete.

Zdroj: Tree City USA – Borough of High Bridge, Installation's selection as a 'Tree City USA' runs to 34 years

Relevantnosť a možnosť uplatnenia osvedčenej praxe v malom rozsahu

Tree City USA je cenným príkladom dobrej praxe pre projekt Green to Water (G2W), pretože ukazuje, ako možno pomocou štruktúrovaného a replikovateľného rámca mobilizovať miestne samosprávy a občanov v oblasti udržateľného mestského lesníctva a správy stromov. Dôraz programu na dlhodobé plánovanie, participáciu komunity a zodpovednosť samospráv je v súlade so zásadami G2W a prispieva k hlavnému cieľu projektu: adaptácii na klimatické zmeny prostredníctvom zvýšenia podielu stromov v mestskom prostredí.

Princípy programu Tree City USA možno replikovať lokálne, v malom meradle, aj bez formálneho zaradenia do programu zo strany samosprávy – či už ide o mestá, obce, obytné zóny alebo školské komunity:

- Miestne samosprávy si môžu stanoviť jednoduché kritériá – napríklad výsadbu minimálneho počtu stromov ročne, organizovanie osvieteneckých podujatí ako je Deň stromov (Arbor Day) alebo výsadbu stromov v rámci komunitných akcií.
- Obytné alebo uličné komunity, školské triedy môžu vytvoriť tzv. „zelené tímy“, ktoré si osvoja starostlivosť o konkrétne stromy a vytvoria rozvrhy na ich pravidelné polievanie.

Lokalita

Spojené štáty – národná iniciatíva

Oficiálna webová stránka
[Tree City USA | Arbor Day Foundation](#)
Uplatniteľnosť

JEDNODUCHÁ

NÁROČNÁ

Časová náročnosť

RÝCHLA

DLHODOBÁ

Nákladová náročnosť

NÍZKE NÁKLADY

 VYSOKÉ
NÁKLADY

DIVOKOKVETNÝ VESPRÉM

O osvedčenej praxi

Klasická, zastaraná údržba zelených plôch – s nízkym kosením každých 21 dní – prispela k úbytku mestskej biodiverzity, zosilneniu účinkov zmeny klímy (mestské tepelné ostrovy, horúčavy, prívalové dažde) a k zvyšovaniu nákladov na údržbu zelene. Všetky tieto faktory podnietili mestá k reforme starých praktík a hľadaniu nových spôsobov manažmentu.

Ako reakciu na túto výzvu zaviedlo mesto Veszprém v rokoch 2015–2016 nový prístup k správe trávnatých plôch, ktorý viedol k vytvoreniu klimaticky adaptovaných, poloprírodných trávnikov s nižšími nárokmi na údržbu a vyššou biodiverzitou. Hlavné technologické zmeny tejto metódy boli:

- Zníženie frekvencie kosenia, načasované tak, aby sa nezasahovalo do obdobia kvitnutia;
- Rozptýl pokosenej trávy na obohatenie biotopov;
- Výsev semien divo rastúcich kvetov získaných z okolitých oblastí.

Zmena poskytla príležitosť na zvyšovanie povedomia verejnosti a vysvetlenie, že nekosené plochy nie sú zanedbané, ale prospeievajú zvyšovaniu biodiverzity a lákaniu opel'ovačov. Počiatočný odpor voči tejto praxi zmizol v priebehu niekoľkých rokov a na viacerých miestach dnes obyvatelia sami žiadajú samosprávu o vytvorenie lúčnych plôch v ich štvrtiach.

Zdroj: [Wildflower cities | urbact.eu](http://Wildflower_cities_|_urbact.eu)

Mesto Veszprém prostredníctvom svojej verejnoprospešnej spoločnosti (VKSz) neustále experimentuje a zdokonaľuje nový systém manažmentu trávnikov, ktorého úspech spočíva v troch hlavných pilieroch:

- Politická podpora – mestskí rozhodovatelia podporujú VKSz pri zavádzaní nových technológií, aby využili výhody mestskej zelene (priaznivá mikroklima, boj proti tepelným ostrovom, podpora biodiverzity atď.);

- Odborné zázemie – mesto spolupracuje s Maďarskou univerzitou poľnohospodárskych a prírodných vied na realizácii programu, ktorý testuje a monitoruje nový spôsob správy trávnatých plôch na 7 vzorových lokalitách;
- Zapojenie verejnosti – veľkú úlohu pri akceptácii programu zohralo to, že miestna komunita bola od začiatku priebežne informovaná a zapájaná do jeho realizácie prostredníctvom informačných tabúl, letákov, komentovaných prechádzok, školských programov, mestských festivalov a pod.

V januári 2025 získalo mesto Veszprém ocenenie URBACT Good Practice Award za svoj projekt „Divoký Veszprém – klimaticky adaptívna správa trávnikov“. Vďaka viditeľným výsledkom a úspechu programu prevzalo metódy z Veszprému viacero maďarských miest, vrátane Budapešti.

Zdroj: [Európában is példaértékű a Vadvirágos Veszprém program – Veszprém](#)

Relevantnosť a možnosť uplatnenia osvedčenej praxe v malom rozsahu

Divokokvetný Veszprém je relevantný a jednoducho prispôsobiteľný príklad dobrej praxe, pretože účinne kombinuje nízkonákladové riešenia založené na prírode so zvyšovaním povedomia verejnosti a zapojením komunity s cieľom posilniť biodiverzitu a odolnosť mestského prostredia. Program je v súlade s cieľmi projektu Green to Water, ktorý podporuje rozvoj zelenej infraštruktúry a zvyšovanie povedomia o zmene klímy.

Obyvatelia a školy môžu tento koncept jednoducho napodobniť tým, že si vo svojich záhradách, verejných priestoroch alebo školských dvoroch vyčlenia malé plochy s divoko rastúcimi kvetmi. Vynechaním častého kosenia a výsadbou pôvodných semien môžu aj mestskí obyvatelia premeniť malé plochy na zóny priaznivé pre opel'ovače.

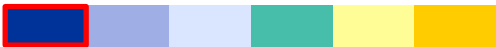
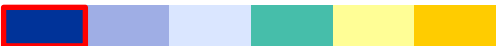
Nekosené kvetinové kúty môžu byť výbornými vzdelávacími nástrojmi na výučbu o adaptácii na zmenu klímy – súvisiace edukačné programy môžu zahŕňať pozorovanie biodiverzity alebo umelecké aktivity spojené s miestnou flórou a faunou.

Lokalita

Veszprém, Maďarsko

Oficiálna webová stránka

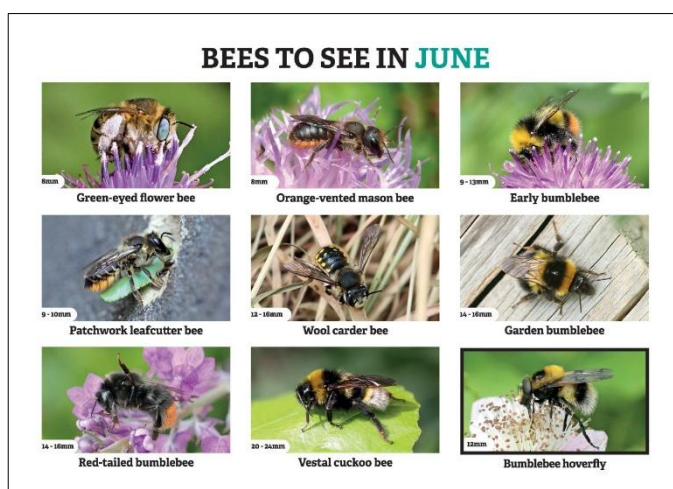
[Wildflower cities | urbact.eu](https://www.wildflowercities.eu/urbact.eu)

Uplatniteľnosť	JEDNODUCHÁ		NÁROČNÁ
Časová náročnosť	RÝCHLA		DLHODOBÁ
Nákladová náročnosť	NÍZKE NÁKLADY		VYSOKÉ NÁKLADY

URBAN BEES

O osvedčenej praxi

Mestské včelárstvo sa stáva čoraz populárnejšou činnosťou. V Londýne sa nachádza viac ako 5 000 úl'ov – vrátane známych lokalít, ako sú Buckinghamský palác, Kew Gardens či hotel Ritz. Mestské včelárstvo podporuje opel'ovanie, biodiverzitu a miestnu produkciu medu prostredníctvom iniciatív, ako je Urban Bees, ktoré sa zameriavajú na udržateľné postupy.

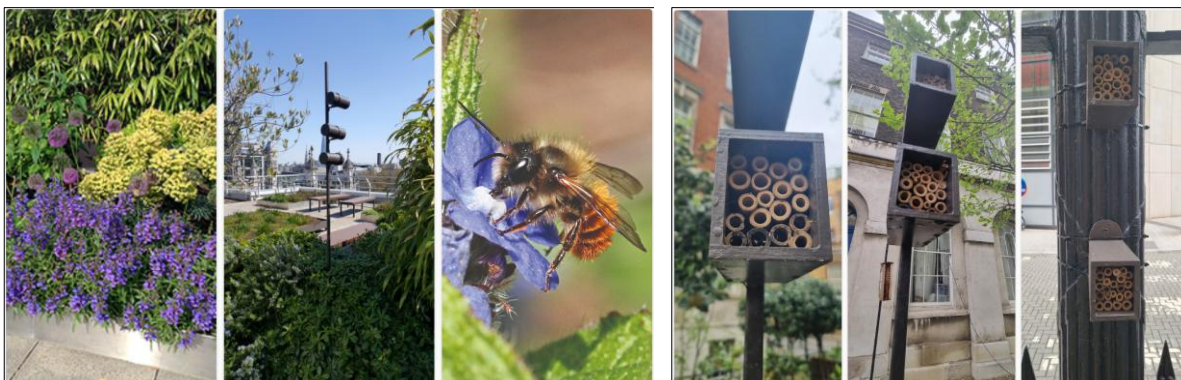

Zdroj: Urban Bees Blog

Urban Bees je londýnsky sociálny podnik, ktorý založili Alison Benjamin a Brian McCallum. Jeho cieľom je zlepšiť mestskú biodiverzitu podporou populácií divokých aj chovaných včiel. Organizácia sa venuje vytváraniu vhodných biotopov, vzdelávaniu verejnosti o význame opel'ovačov a podpore udržateľného včelárstva. Medzi hlavné iniciatívy patria:

- Vytváranie biotopov – Urban Bees spolupracuje s firmami a komunitami na inštalácii kvetináčov vhodných pre včely, strešných záhrad a hotelov pre včely, čím poskytuje pastviny a miesta na hniezdenie pre samotárske včely a iné opel'ovače.
- Vzdelávanie a školenia – Organizácia ponúka workshopy a kurzy o identifikácii včiel, tvorbe biotopov a zodpovednom včelárstve s cieľom zvýšiť povedomie a zapojiť jednotlivcov do ochrany opel'ovačov.
- Firemné partnerstvá – Urban Bees spolupracuje so spoločnosťami ako KPMG či Lush, aby do ich programov spoločenskej zodpovednosti integrovala prvky priaznivé pre opel'ovače, ako je inštalácia úl'ov a zakladanie zelených plôch.

Týmto spôsobom Urban Bees prispieva k zvyšovaniu odolnosti mestských ekosystémov, podpore populácií opel'ovačov a aktívnemu zapájaniu komunít do environmentálnej ochrany.

Zdroj: Urban Bees Blog

Relevantnosť a možnosť uplatnenia osvedčenej praxe v malom rozsahu

Urban Bees je dobrým príkladom toho, ako ciele zásahy s účasťou komunity môžu prispieť k zvýšeniu mestskej biodiverzity. Zameraním sa na vytváranie biotopov a vzdelávanie táto nezisková organizácia rieši kľúčové výzvy spojené s ochranou opel'ovačov, čo je v súlade s cieľmi projektu G2W – podporovať udržateľné mestské prostredie a zapojenie komunity do environmentálnych iniciatív.

Praktiky Urban Bees môžu jednoducho prevziať obyvatelia aj školy, napríklad prostredníctvom:

- Tvorby priestorov priaznivých pre opel'ovače – výsadbou pôvodných druhov kvetov bohatých na nektár v záhradách, na balkónoch alebo na školských dvoroch, ktoré poskytujú potravu pre opel'ovače.
- Inštalácie hotelov pre hmyz/včely – vytváraním jednoduchých hotelov pre včely z prírodných materiálov, ktoré slúžia ako miesta na hniezdenie pre samotárske včely.
- Vzdelávacích aktivít – organizovaním workshopov alebo vyučovacích hodín zameraných na rozpoznávanie opel'ovačov a význam včiel a hmyzu v ekosystémoch.

Tieto aktivity nielenže podporujú miestne populácie opel'ovačov, ale zároveň slúžia ako vzdelávacie nástroje, ktoré prehĺbujú porozumenie a pozitívny vzťah obyvateľov – najmä mladých ľudí – k mestskej biodiverzite.

Lokalita Londýn, Spojené kráľovstvo

Oficiálna webová stránka urbanbees.co.uk

Uplatniteľnosť	JEDNODUCHÁ		NÁROČNÁ
Časová náročnosť	RÝCHLA		DLHODOBÁ
Nákladová náročnosť	NÍZKE NÁKLADY		VYSOKÉ NÁKLADY

4. Bibliografia

The High Line

- [Home | The High Line](#)
- [Overview | The High Line](#)

Queen Elizabeth Olympic Park

- [Queen Elizabeth Olympic Park | Things to do & see in east London](#)

Pünkösdfürdő Park

- [Ökopark Pünkösdfürdő](#)
- [Átadtuk a Pünkösdfürdő Parkot, Budapest legújabb parkját - Obuda.hu](#)
- URCACT BiodiverCity: CASE STUDY 9. – Innovative tools and methods to foster sustainable and biodiverse maintenance of public green areas

Turia Garden

- [Inicio - Parc del Turia](#)

Bosco Verticale

- [Vertical Forest | Milan | Stefano Boeri Architetti](#)
- [Bosco Verticale \(Vertical Forest\), Milan - Greenroofs.com](#)

CaixaForum Vertical Garden

- [Caixa Forum Museum Vertical Garden - Greenroofs.com](#)
- [CaixaForum Vertical Garden | Tourism Madrid](#)
- [Caixaforum Vertical Garden – Madrid – Spain](#)

Tree City USA

- [Tree City USA | Arbor Day Foundation](#)
- [Tree City USA: Building Greener Communities | icma.org](#)

Wildflower Veszprém

- [Wildflower cities | urbact.eu](#)
- [Wildflower Cities - Climate Adaptive Grassland Management in Urban Areas](#)
- [Európában is példaértékű a Vadvirágos Veszprém program – Veszprém](#)

Urban Bees

- [Urban Bees helping bees in the city](#)
- [Urban Bees Blog | Helping bees in the city](#)
- [Urban beekeeping — from the illegal rooftop hives in New York City to Chelsea Flower Show | Country Life](#)